

Datum
2023-12-12

Vårt diarienummer
13/2023

Vår handläggare
Emma Skepp

Till: Socialdepartementet: s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: s.sf@regeringskansliet.se, maria.lidstrom@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2023/01906

Svenska Diabetesförbundets synpunkter på:

Remiss Ds 2023:23: Ett modernare socialförsäkringsskydd för gravida

Det beräknas finnas nära 600 000 personer med diabetes i Sverige idag, varav cirka 10 procent lever med diabetes typ 1 och runt 85–90 procent med diabetes typ 2. Diabetes är en kronisk sjukdom som personen lever med från insjuknandet och under hela livet. Sjukdomen kräver kontinuerlig uppmärksamhet och kontroll genom avancerad egenvård, varje dag året om. Samtidigt är risken stor att personer med diabetes över tid drabbas av allvarliga komplikationer och följsjukdomar. Dagligen dör 5–6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.¹

Svenska Diabetesförbundet företräder personer med diabetes, i alla åldrar och alla typer av diabetes, samt dessa personers familjer och närstående som också påverkas av sjukdomen. Vi har med vår 80-åriga historia en bred erfarenhet av och kunskap om hur livet med diabetes ser ut. Vi stöttar personer med diabetes samt deras anhöriga genom hela livet i olika situationer och faser. När det gäller barn så lever drygt 8 000 med typ 1-diabetes, och ytterligare 900 barn får sjukdomen varje år.

Sammanfattning

Vi välkomnar denna utredning och syftet att förstärka gravidas socialförsäkringsskydd. Särskilt viktigt är detta för kvinnor med diabetes, eftersom de har ökade risker för att drabbas själva av sjukdomstillstånd samt att fostrets kan påverkas.² Gravida med diabetes kan alltså i högre grad än andra gravida riskera att behöva socialförsäkringsförmåner i samband med graviditeten.

Vi ser positivt på att utredningen bidrar till ökad ekonomisk jämställdhet då 88 procent av gravida utnyttjar någon av socialförsäkringens förmåner någon gång under graviditeten.³ Vi bifaller att det ska bli enklare för gravida att kunna få sjukpenning. Det är även bra att ersättningsnivån för graviditetspenningen höjs samt att förmånstiden förlängs. Vi finner det vidare glädjande att arbetsgivare ska få ökad kunskap om arbetsmiljörisker i samband med graviditet. Vi anser inte att borttagandet av flerbarnstillägget ska finansiera utredningens förbättrande förslag.

Gravida och socialförsäkringsförmåner

Sjukpenning: Utredningen påpekar att det kan vara svårt för gravida att beviljas sjukpenning. Detta eftersom det i en formulering från Sjukvårdskommittén från 1944,⁴ står att arbetsförmåga som är

¹ Svenska Diabetesförbundet, 2022, *Diabetes*, Tillgänglig: <https://www.diabetes.se/diabetes/> [Använd: 2022-11-28]

² <https://www.1177.se/Skane/sjukdomar--besvar/diabetes/att-ha-diabetes-och-bli-gravid/> [Använd: 2023-11-15]

³ SOU 2023:23, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/06/sou-202323//> [Använd: 2023-11-15]

⁴ SOU 1944:15, <https://lagen.nu/sou/1944:15?attachment=index.pdf&repo=soukb&dir=downloaded/> [Använd: 2023-11-21]

nedsatt till följd av naturliga livsförlopp såsom graviditet inte ska räknas in som skäl för att beviljas sjukpenning. Vi välkomnar att utredningen vill se över denna formulering som i praktiken har inneburit att gravida haft ett sämre socialförsäkringskydd än andra försäkrade.

Graviditetspenning: Vid risker i arbetsmiljön som inte kan undanröjas kan den gravida söka graviditetspenning. Först måste dock arbetsgivaren överväga omplacering till andra arbetsuppgifter där riskerna för den gravida är undanröjda. Utredningen påvisar att det är oklart hur denna omplaceringskyldighet fungerar samt hur arbetsgivares kunskapsnivå om risker i arbetsmiljön för gravida ser ut.

Det är mycket positivt för gravidas och fostrets hälsa, samt kvinnors ekonomi och förankring på arbetsmarknaden, att kunskapen om risker och arbetsgivares skyldigheter i förhållande till gravida stärks. Vi tillstyrker utredningens förslag om att ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att granska arbetsgivares kännedom om risker för gravida i arbetsmiljön samt förslaget om att ge Myndigheten för arbetsmiljökunskap i uppdrag att samlas forskning i ämnet samt sprida kunskapen till arbetsgivare.

Graviditetspenning har ett lägre "tak" för ersättningsberäkning, vilket gör att ersättningen blir lägre än vid sjukpenning. Utredningen föreslår att sjukpenning och graviditetspenningen ska ha samma "tak", det vill säga tio prisbasbelopp. Vi tillstyrker detta förslag.

Utredningen föreslår en förlängd tid som graviditetspenningen kan utbetalas. Tidigare kunde ersättningen ges fram till en vecka innan beräknad förlossning, utredningen föreslår i stället att förmånen kan ges fram till beräknat förlossningsdatum. Vi tillstyrker en förlängning av förmånen men föreslår att det ska vara möjligt att få ersättningen fram till då barnets fötts.

Utredningen anser inte att det ska kunna gå att få graviditetspenning till följd av psykiskt påfrestande arbete. Vi ställer oss inte bakom detta övervägande. Generellt upplever kvinnor på arbetsmarknaden en högre grad av psykisk påfrestande i arbetet⁵. Att inte möjliggöra för gravida att få del av denna förmån, till följd av psykiskt påfrestande arbete, anser vi är oklokt och ojämnställt.

Borttagande av flerbarnstillägg

Personer med diabetes har på gruppnivå sämre livsinkomst, lägre betyg och lägre utbildningsnivå än personer utan sjukdomen.⁶ Orsakerna till detta är mångsidiga och har bland annat att göra med att hälsan påverkas negativt av diabetes, vilket gör att sjukfrånvaro och inkomstbortfall kan bli följderna.

Vårdnadshavare har försörjningsplikt gentemot sina barn, under deras uppväxt. Barnbidraget har inte följt med kostnadsutvecklingen och har därmed i realiteten inneburit en sänkning för barnfamiljer.⁷ Därför anser vi att det är mycket olyckligt att låta avskaffa flerbarnstillägget som ett sätt att finansiera de övriga förändringarna i utredningen.

Johanneshov dag som ovan

Björn Ehlin
Förbundsordförande

Emma Skepp
Sakkunnig barn- och föräldrafrågor

⁵ Arbetsmiljöverket. www.av.se. 2016.

[Kvinnors och mäns arbetsvillkor – betydelsen av organisatoriska faktorer och psykosocial arbetsmiljö för arbets- och hälsorelaterade utfall \(RAP 2016:2\), kunskapssammanställning](#) [Använd: 2023-11-22].

⁶ Persson, S. (2017). Socioeconomic Consequences of Childhood Onset Type 1 Diabetes – a case study of the impact of an early life health shock. Doktorsavhandling, Lund universitet, Lund. Tillgänglig: <https://lup.lub.lu.se/search/publication/2fdf7492-311e-4a0c-bf94-3fa2b8456d51> [Använd:2023-11-23].

⁷ Inspektionen för socialförsäkringen. www.isf.se. 2022. [Rapport 2022-2 Utvecklingen av socialförsäkringsförmånerna under de senaste 30 åren.pdf \(isf.se\)](#) [Använd:2023-11-23].